

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства
та організації підприємницької діяльності

КОМПЛЕКСНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

з теми: «НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ -
ПРИЛАД»

Науковий керівник комплексної кваліфікаційної
роботи
к.е.н., доцент Грінченко Раїса Володимирівна

Розділ «Формування стратегії технічного розвитку як основа створення
конкурентних переваг підприємства»

Виконавець Малишко Анна Валеріївна
Наук. керівник к.е.н., доц. Танасюк Ірина Михайлівна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувачка кафедри
д.е.н., професор.
Семенова В.Г..
“ ” (підпис) 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)

За магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

на тему: **«Формування стратегії технічного розвитку як основа створення конкурентних переваг підприємства» (на прикладі «Телекарт-прилад»)**

Виконавець:

студентка ФЕУП

Малишко А.В.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Танасюк І.М.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗМІЦНЕННЯ ЙОГО ТЕХНІЧНОГО РІВНЯ.....	
1.1 Конкурентна перевага: поняття, види та фактори формування.....	7
1.2 Алгоритм формування та оцінювання конкурентних переваг.....	19
1.3 Технічний розвиток - як складова формування конкурентних переваг підприємства.....	25
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ТА СТАНУ ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД».....	
2.1. Загальна характеристика досліджуваного підприємства.....	33
2.2. Аналіз рівня та динаміки показників господарської діяльності досліджуваного підприємства.....	42
2.3. Забезпеченість підприємства основними засобами та оцінка їх технічного стану.....	55
2.4. Аналіз ефективності використання основних виробничих фондів досліджуваного підприємства.....	66
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ	
ВИСНОВКИ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	105

ВСТУП

Актуальність дослідження проблематики даної магістерської дипломної роботи зумовлена тим, що в умовах наростаючої конкурентної боротьби підприємств приладобудівної галузі кожному з них необхідно примножувати свої конкурентні переваги, тобто розробляти такі заходи, які б сприяли їх зростанню. Складна і трудомістка робота із створення і реалізації конкурентних переваг, яка вирішується різними підприємствами по-своєму, безумовно сприяє виживанню та забезпечує безперервність розвитку підприємницької діяльності.

Досягнення конкурентних переваг є метою і результатом стратегічного управління підприємства, концентрованим проявом лідерства серед конкурентів. Їх особливості і механізм формування представляють собою один із ключових факторів конкурентоспроможності.

Необхідність управління процесами пошуку, формування і розвитку конкурентних переваг обумовлює актуальність їх дослідження, мета яких є розробка заходів, які б сприяли їх зміцненню. У той же час слід наголосити, що забезпечення конкурентних переваг і стабільного розвитку підприємства неможливо без постійного оновлення його матеріально-технічної бази та впровадження нових прогресивних технологічних процесів. Більшість українських промислових підприємств характеризується високим ступенем зносу основних фондів, а коефіцієнт оновлення залишається досить низьким, внаслідок чого якість продукції знижується, а її собівартість зростає. Тому вітчизняним підприємствам необхідно ставати на шлях дійового техніко-технологічного розвитку який в сучасних умовах господарювання має важливе значення: дає можливість постійно оновлювати продукцію, підвищувати її якість, тим самим підвищуючи конкурентоспроможність підприємства і його продукції на ринку, розвитку підприємства, галузі і країни в цілому, надасть певні умови для покращання якості життя людей у країні. Обґрунтована, виважена стратегія підвищення технічного розвитку в

ринковій системі господарювання є важливим кроком до стабільного існування підприємства на ринку.

Науковою базою вирішення проблем в області управління конкурентними перевагами є сучасна теорія конкуренції. Більшість її аспектів мають закінчений вигляд і допомагають правильно орієнтувати прикладні розробки і практичні дії щодо посилення конкурентної позиції підприємства на ринку. Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням сутності конкурентних переваг підприємства, висвітлено у працях А. Алчиняна, Т. Еггертсона, А.Маршалла, Д.Рікардо, А.Сміт, П. Друкер, Ф.Хайєка, М. Портер, Ж.Ж. Ламбен, Ж. Вальтер, І. Кірцнера, П. Хейне, Ж. Вальтера, Х. Траболта, Д. Мура, А. Бранденбургера, А.Ойхера, Л. Абалкіна, Л. Балабанової, а Ж.-Ж. Ламбена, П.Клівець, М. Мескон, А. Ніколаєва, М. Портера, Р. Фатхутдинова та ін. Проте постійно з'являються проблеми, що потребують нових досліджень і вирішення у сучасних умовах функціонування підприємств.

Мета магістерської дипломної роботи – формування і зміцнення конкурентних переваг підприємства завдяки підвищенню технічного рівня виробництва.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання:

- проаналізувати авторські підходи науковців до визначення сутності поняття «конкурента перевага» та проаналізувати її різновиди;
- дослідити підходи щодо класифікації конкурентних переваг та їх властивості;
- охарактеризувати фактори, які впливають на формування і розвиток конкурентних переваг підприємства;
- визначити підходи щодо алгоритму формування конкурентних переваг;
- надати характеристику діяльності досліджуваного підприємства та охарактеризувати продукцію, що ним випускається;
- проаналізувати стан господарської діяльності підприємства завдяки дослідження рівня та динаміки економічних показників його діяльності;
- виявити ступень забезпеченості підприємства основними засобами та оцінити технічний стан виробництва за досліджуваний період;

-проаналізувати рівень ефективності використання основних виробничих фондів та виявити можливі резерви підвищення цього процесу в ТОВ «Телекарт-Прилад»;

-за допомогою економіко-математичних методів та інструментарію статистики надати аналіз динаміки фондівіддачі;

-розробити та обґрунтувати рекомендації щодо посилення конкурентних переваг на досліджуваному підприємстві за рахунок зміцнення технічного рівня виробництва;

- визначити результативність заходів щодо формування конкурентних переваг ТОВ «Телекарт-Прилад».

В роботі досліджується господарсько-фінансова діяльність ТОВ «Телекарт - прилад» який є одною з провідних компаній України у сфері розробки і виробництва електроприладів і радіоелектронної апаратури побутового і спеціального призначення. Підприємство виконує здійснює весь цикл потрібних робіт, розпочинаючи з розробки виробу і програмного забезпечення та завершаючи установкою, гарантійним обслуговуванням і навчанням фахівців замовника.

Об'єктом дослідження є діюча система формування конкурентних переваг ТОВ «Телекарт-Прилад»

Предметом дослідження є технічний рівень виробництва як потужний важіль підвищення його конкурентоздатності.;

Методи дослідження. В процесі дослідження використані традиційні способи та засоби економічного аналізу (табличного, порівняння, групування, графічний), обробка матеріалів з використанням персональних ЕОМ. У роботі використані такі методи дослідження, як аналітичні, статистичні, графічні.

Інформаційна база дослідження є Закони України та інші нормативні документи з питань діяльності підприємства, підручники, навчальні посібники, рекомендовані Міністерством освіти та науки України, монографії та інші періодичні видання відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, офіційні статистичні данні, а також Інтернет сайти.

Наукова новизна магістерської роботи полягає в подальшому розвитку теоретичних засад формування конкурентних переваг підприємств в галузі приладобудування, і в першу чергу, за рахунок зміцнення технічного рівня виробництва

Практична новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані для формування конкурентної стратегії підприємства, щодо посилення конкурентних переваг досліджуваного підприємства завдяки підвищенню технічного рівня виробництва направ

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (... найменувань) двох додатків. Основний зміст викладено на сторінках. Робота містить: 18 таблиць, 12 – рисунків.

Публікації. За результатами дослідження, проведеного у роботі, була опублікована стаття у «Науковому студентському віснику ФЕУП» на тему «Формування та утримання конкурентних переваг підприємств харчової промисловості України», стаття «Формування конкурентних переваг ТОВ «Телекарт-Прилад» в сучасних умовах» див. конференцію вересень 2019 року.

ВИСНОВКИ

В ринкових умовах господарювання кожне виробниче підприємство стикається з проблемою конкуренції на ринку та виживання в умовах жорсткої зовнішньої середовища. Відповідно постає проблема постійного збереження, а також пошуку власних, особистих конкурентних переваг для підвищення своєї конкурентоспроможності, що значною мірою може бути досягнута на основі грамотно розробленої й ефективної стратегії техніко-технологічного розвитку.

Розробка стратегії технічного і організаційного розвитку в сучасних умовах є необхідною умовою забезпечення успішності та ефективності підприємства. Незалежно від наявності спеціального підрозділу з підготовки планів і проектів, абсолютно на кожному підприємстві повинна вестися робота по формуванню стратегій технічного та організаційного розвитку.

Тому в рамках даної магістерської дипломної роботи розглянуті питання теоретичного та практичного напрямків, щодо формування конкурентних переваг досліджуваного підприємств. Висновки по роботі можливо зробити наступні:

1. Знання сутності конкурентних переваг, їх видів та форм дає нам потужний важіль для збільшення прибутковості роботи колективів фірм та вирішення стратегічних завдань, що стоять перед ними в ринковій економіці

2. В процесі розгляду теоретичних аспектів управління конкурентоздатністю було з'ясовано, що конкурентна перевага - найважливіше поняття в теорії конкурентоспроможності і це унікальна цінність, володіння якої забезпечує успіх у конкуренції. Єдиний погляд науковців на поняття конкурентних переваг підприємства на сьогодні відсутній. Тому проаналізовані різні думки до визначення цієї категорії.

3. Аналіз маючих місце класифікацій конкурентних переваг дозволяє стверджувати, що найбільш важливим та узагальнюючим є поділ конкурентних переваг на внутрішні та зовнішні.

4. Технічний розвиток відображає процес формування та вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства, що має бути постійно зорієнтованим на кінцеві результати його господарської діяльності. Він охоплює різноманітні форми, що мають відображати відповідні стадії процесу розвитку виробничого потенціалу і забезпечувати відтворення основних фондів підприємства (від капітального ремонту знарядь праці до розширення та нового будівництва певних виробничих ланок).

5. ТОВ «Телекарт-Прилад» є однією з провідних компаній України у сфері розробки і виробництва електроприладів і радіоелектронної апаратури побутового і спеціального призначення. Підприємство виконує здійснює весь цикл потрібних робіт, розпочинаючи з розробки виробу і програмного забезпечення та завершаючи установкою, гарантійним обслуговуванням і навчанням фахівців замовника.

6. Аналіз рівня та динаміки важливих абсолютних та відносних показників господарювання досліджуваного підприємства показує що в останні роки досліджуваного періоду підприємство спрацювало досить ефективно але у той же час є резерви до збільшення прибутковості функціонування підприємства і для цього вкрай необхідна робота по продукуванню нових конкурентних переваг та зміцнення вже маючих місце.

7. Аналіз показав, що на підприємстві відбуваються позитивні зрушення в бік підвищення технічного рівня виробництва. До таких зрушень можливо віднести наступні: зростання вартості та частки активної складової основних виробничих фондів, поступове зростання коефіцієнта оновлення машин і обладнання, позитивна тенденція до підвищення коефіцієнта придатності та зниження коефіцієнта знаменності ОВФ та їх активної частини у тому числі, зниження фондомісткості виробництва,

8. На підприємстві намітились позитивні зрушення майже по всіх напрямках господарської діяльності. В 2019 році в порівнянні с попередніми роками за рахунок зміцнення маючих місце конкурентних переваг на підприємстві вдалося значно підвищити рівень прибутковості, та покращити всі основні показники життєдіяльності.

9. На фоні позитивних тенденцій існують ряд негативних процесів, які прямо чи опосередковано впливають на виробничі процеси та й на функціонування підприємства взагалі. І один із надзвичайно важливих, процес, на який постійно потрібно звертати увагу є інвестування в основні фонди. Основні фонди підприємства, на жаль, вичерпали свої можливості і потребують швидкого оновлення, середній вік досягає 20-25 років. А інвестиції є одним із методів реалізації загальної стратегії розвитку підприємства. Тобто керівництву підприємства потрібно подбати про введення в дію нової потужної техніки нових поколінь, що сприяє підвищенню якості продукції та обсягів її виробництва, необхідно позбавитись від зношених фізично та морально технічних засобів, слід підвищувати фондоозброєність та технічну озброєність праці.

10. Причини низького рівня техніко-технологічного розвитку підприємства обумовлені як зовнішніми так і внутрішніми чинниками. До них належать: недосконалість державної підтримки інноваційної діяльності, технічна та технологічна відсталість, неефективна амортизаційна політика, нестабільність податкової системи, недостатній рівень інвестування, недостатньо кваліфіковані кадри, низька інноваційна активність, недосконала правова база, недосконалість механізмів лізингу тощо

11. Доволі важливе місце в господарській діяльності належить зміцненню конкурентних переваг, що продукуються технічною складовою потенціалу підприємства. Саме у цій ніші є резерви, які, в першу чергу пов'язані з поліпшенням стану основних засобів виробництва, їх максимальною загрузкою, проведенням реконструкції тих виробничих ділянок і обладнання, які є «вузькими місцями», тобто стримують можливості збільшення обсягів виробництва, організацією навчання та перепідготовки інженерно-технічних працівників та основних виробничих робітників, які будуть відповідати за впровадження нового прогресивного обладнання та працювати на ньому.

12. Сьогодні найважливіша проблема будь-якого підприємства – це проблема його виживання і забезпечення технологічного розвитку. Ефективне

вирішення цієї проблеми полягає у створенні та реалізації конкурентних переваг, що значною мірою можуть бути досягнуті на основі грамотно розробленої й ефективної стратегії техніко-технологічного розвитку підприємства. Тобто це впровадження у виробництво досягнень техніко-технологічного прогресу, його матеріалізація у новітні види продукції, сучасні методи організації виробництва і менеджменту, застосування нової техніки та технологій. Результатом упровадження досягнень технічного прогресу на конкретному підприємстві є його технологічний розвиток;

13. В ході дослідження були розроблені заходи, які характеризують наступні напрямки вирішення проблеми підвищення технічного рівня виробництва та покращення використання основних виробничих фондів підприємства, що досліджується: оновлення морально і фізично застарілого обладнання; сучасна автоматизація технологічних процесів виготовлення продукції; найбільш повне завантаження обладнання за рахунок виробництва нових видів продукції та пропозиції додаткових послуг; збільшення фінансових потоків від здачі основних засобів виробництва в оренду. В рамках кожного цього напрямку нами наведені результати впливу заходів на деякі показники діяльності підприємства, а саме обсяг реалізації, прибуток від реалізації, фондоддача, продуктивність праці. Таким чином, результати дослідження підтверджують важливість проведення досліджень, направлених на підвищення технічного рівня та більш потужне використання технічних засобів підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алчинян А. Неопределенность, эволюция и экономическая теория Электронный ресурс. / А. Алчинян // Электронный журнал. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ecsocman.edu.ru/data/985/692/1219/section3_istoki.pdf.
2. Багров В.П., Багрова І.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник.-К.: Центр навчальної літератури, 2006.-160 с.
3. Балацький О.Ф. Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 164-166.
4. Бачевский Б.Е., Свиридова Н.Д., Черкобай А.В. Обновление основных средств предприятия в условиях рыночной экономики/Монография/под. ред: проф. Гончарова В.Н., проф. Дорофиев В.В.-Донецк: ДонГАУ, 2001.-180с.
5. Близнюк С.В. Конкурентний потенціал підприємництва як категорія сучасних економічних досліджень / С.В Близнюк, А.В. Остапенко / Інвестиції: практика та досвід.-2011.-№7.-с. 41-42.
6. Бранденбургер А. Ретроспективний аналіз трактування термінів «конкурентоспособность» ,«конкурентное преимущество» отечественными и зарубежными учеными / Вестник Челябинского государственного университета. – 2010. –№ 3(184). – С. 132.
7. Вальтер Ж. Конкурентоспособность: Общий подход // Проект Российско-Европейского центра Экономической политики (РКЦЭП). – М., 2005. – 52 с.
8. Варга І. Ф. Формування конкурентних переваг на підприємстві / І. Ф. Варга, О. М. Літвін // Бізнес Інформ. - 2013. - № 1. - С. 219-222. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_1_50
9. Воронко О.С., Штепа Н.П. Економічний аналіз: навчальний посібник/Львів:»Новий світ-2000», 2011.-279[1] с.

10. Гаврилук С.П. Конкурентні переваги як основа розробки стратегії туристських підприємств / С.П. Гаврилук // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – 2001. – № 4. – С. 76–80.
11. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики: Навчальний посібник. – К.: К. Коноур, 2007. – 180 с.
12. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
13. Градов А.П. Визначення конкурентоспроможності промислового підприємства / А.П. Градов – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
14. Діденко Є.О. Процес досягнення підприємством конкурентних переваг / Є. О. Діденко, А. К. Даніленко // Ефективна економіка. – 2016. – № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5265>
15. Дойль П. Менеджмент: стратегія і тактика. – СПб: Издательство “Питер”, 1999.
16. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства. / І.З. Должанський, Т.О. Загорна. – К.: Центр навч. лі-ри, 2002. – 282 с.
17. Друкер П. Як забезпечити успіх у бізнесі: новаторство і підприємництво / пер. с англ.. В.С. Гуля. – К.: Україна, 1994. – 319 с.
18. Еггертсон Т. Экономическое поведение и институты / Т. Эг-гертссон ; пер. с англ. М.Я. Каждана ; науч. ред. пер. А.Н. Нестеренко. – М.: Дело ЛТД, 2001. – 408 с.
19. Зайцев Б.Ф. Планирование и эффективность технического развития объединения. М.: Экономика, 1981. – 176 с.
20. Зозулев А. Об усилении конкурентных преимуществ предприятия / А. Зозулев // Экономика Украины. – 2003. – № 8. – С. 33–38
21. Иванов Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток: Монографія / Ю. Б. Иванов, П. А. Орлов, О. Ю. Иванова. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 352 с.
22. Иванов Ю.Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток: Монографія / Ю.Б. Иванов. – Х.: Інжек, 2008. – 352 с.

- 23.Кирцнер Израэл М. Конкуренция и предпринимательство / М. Израэл Кирцнер / Перевод с англ. докт. экон. наук А.Н. Романова. – М.: ЮНИТИ, 2001. – 239 с.
- 24.Кныш М. Конкурентные стратегии : учеб. пособ. / М. Кныш. – СПб., 2000. – 284 с.
- 25.Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учеб./Л.Т. Гиляровская[и др.].-М.:ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008.-360 с.
- 26.Конкурентное состояння ООО»Телекарт-прибор». Електронний ресурс //Електронний журнал. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2018/253/pdf/181-196.pdf>
- 27.Ламбен Жан-Жак. Менеджмент, ориентированный на рынок. Пе-рев. с англ. под ред. В.В. Колганова. –СПб.: Питер. – 2004. – 800 с.
- 28.Левицька А.О. Конкурентні переваги підприємства: сутність та джерела формування / Левицька А.О. // Вісник Хмельницького національного університету – 2012. – № 4, Т. 1.– С. 51–54
- 29.Лігоненко Л.О., Ключенок Л. В. Економіка підприємства: Навч. посібник / Київський національний торговельно- економічний ун-т. — К. : КНТЕУ, 2005. — 295 с.
- 30.Маршалл А. Принципы экономической науки: в 3-х томах. Т. 1. / Альфред Маршалл; Ред. О.Г. Радынова –М.: Изд. группа «Прогресс», «Универс», 1999. – 496 с.
- 31.Мур У. Конкурентні переваги підприємства: сутність та джерела формування / Левицька А.О. // Вісник Хмельницького національного університету – 2012. – № 4, Т. 1.– С. 51–54.
- 32.Ойхер А. Ретроспективний аналіз трактования терминов «конкурентоспособность» и «конкурентное преимущество» отечественными и зарубежными учеными / Вестник Челябинского государственного университета. – 2010. –№ 3(184). – С. 132.
- 33.Портер М. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 715 с.

- 34.Рікардо Д. Начало политической экономии и налогообложения. Т. 2 / Д. Рикардо // Антология экономической классики. – М. : Эконом, 1993.
- 35.Секерин А. Об усилении конкурентных преимуществ предприятия / А. Секерин // Экономика Украины. – 2003. – № 8. – С. 33–38.
- 36.Система сбора данных «Meter Center». Электронный ресурс //Электронный журнал. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<https://telec card.odessa.ua/kategorii/programmnye-produkty/sistema-sbora-dannykh-meter-center/>
- 37.Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт. – К. : Port-Royal, 2001
- 38.Степанов А.П. Управление техническим развитием промышленного предприятия.-К: Издательство»Лыбидь» при Киевском университете,1990.-152 с.
- 39.Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства: моногр. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Ю. Б. Іванова, д-ра екон. наук, проф. О. М. Тищенко. – Х.: ВД «ІнЖЕК», 2006. – 384 с.
- 40.Теслюк В.Є. Оцінювання та розвиток конкурентоспроможності промислових підприємств: автореф.дис. канд.екон.наук: 08.06.01 [Текст] / В. Є. Титаренко; Економіка, організація і управління підприємствами. - Л., 2005. - 20 с.
- 41.Тищенко О.М. Проблеми формування конкурентних переваг підприємства / О.М. Тищенко, М.О. Кизим, О.Ю. Іванова // Зб. наук. пр. Київського національного університету ім. Тараса Шевченка – К., 2008. – Вип. 15. – С. 141-152 17
- 42.ТОВ «Телекарт-Прилад». Офіційний сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://telec card.odessa.ua/ru>
- 43.Траболт І.З. Конкурентоспроможність підприємства : навчальний посібник / І.З. Траболт,Т.О. Загорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
- 44.Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М.: Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2002. – 892 с.

45.Хайєк Ф. Управління конкурентними перевагами підприємства.Економіка, організація і управління підприємствами. – Київ, 2003. – 226 арк. – Бібліогр.: арк. 186–201. – На правах рукопису.

46.Хейне П. Экономический образ мышления: пер. с англ. 5-го изд. — М.: Новости, 1991. — 704 с. — ISBN 5-7020-0470-1. (50000 экз.).

47.Шеховцева А. Конкурентні переваги підприємства: сутність і класифікація / А. Войчак, Р. Камишніков // Маркетинг в Україні. – 2005. – № 2. – С. 50–53.

48.Шпанковська Н.Г. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій.[текст]:навч. посіб./Н.Г.Шпанковська,Г.О.Король,К.Ф.Ковальчук[та ін.]; за ред. К.Ф. Ковальчука- К.:» Центр учбової літератури»,2012.-328 с.